

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL. TOREK, 17. APRILA (APRIL 17), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 76 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Truman bo nadaljeval Rooseveltovo politiko; Rusi v ofenzivi pred Berlinom

Nemško poveljstvo potegnilo čete z ruske fronte in jih zagnalo v bitke proti deveti ameriški armadi na ozemlju ob reki Elbi. Kolone tretje ameriške armade se bližajo češkoslovaški meji. Britske in kanadske čete obkrožile ostanke nemških divizij v Holandiji. Sovjetske sile prebile berlinske obrambne linije. Priprave za naval proti Berlinu. Ruske oklopne kolone prodirajo v smeri Berchtesgadena. Velike japonske izgube na Filipinih razkrite

WASHINGTON, D. C., 16. apr. — Predsednik Harry S. Truman je v svojem prvem govoru pred člani obeh zbornic kongresa izjavil, da bo nadaljeval notranjo in zunanjo politiko pokojnega predsednika Roosevelta. Naglasil je, da vojni cilji, svetovni mir in ljudska blaginja bodo glavne smernice njegove administracije.

LONDON, 16. apr. — Ruske armade so začele novo ofenzivo na 110 mil dolgi fronti vzhodno od Berlina in so udarile čez zadnje nemške utrbe med Kuestrinom in Frankfurtom.

PARIZ, 16. apr. — V zadnjih 15 dnevih so zavezniški ujeli 814.264 nacističnih vojakov in v treh dneh osvobodili 15.000 ameriških ter britskih vojni ujetnikov.

PARIZ, 16. apr. — Nemško poveljstvo je poslalo veteranske čete z ruske fronte v bitke proti deveti ameriški armadi ob reki Elbi, 53 mil južnozapadno od Berlina. Te so poglnele Američane z mostišča na južni strani Magdeburga.

Doznava se, da so Nemci vrgli tri divizije v akcijo proti Američanom. Dve sta prišli z ruske fronte, ena pa iz Berlina. Nemške oklopne kolone so naskočile ameriške pozicije zadnjo soboto. Glavni zavezniški stan priznava, da so Američani utrpeli velike izgube.

Druge kolone devete armade so prekorale Elbo pri Barbyju, 15 mil južnovzhodno od Magdeburga. Te so zdaj zavojevane v ljutih bitkah s sovražnikom. Peta oklopna divizija drži dva najst mil dolg pas ozemlja ob Elbi med Seehausenom in Salzwedelom. Okupirala je Bismarck na južnovzhodni strani Seehausena po ljuti bitki s sovražnikom.

Ameriške čete naskakujejo Magdeburg. Bele zastave so se pojavile v tem mestu po topniškem bombardiranju in bombnih napadih iz zraka.

Južna Nemčija visi od ostalega rajha na šibki niti, ki se bo kmalu pretrgala. Zavezniške sile so presekale vse ceste in železnice preko Nemčije, ki spajajo južne kraje s severnimi. Nemci beže pred zavezniki preko Češkoslovaške v bavarska in avstrijska gorovja. Izgleda, da bo tretja ameriška armada kmalu pretrgala nit, ki še drži južno Nemčijo.

Prve kolone tretje armade so prodrele do točke, ki je oddaljena 13 mil od češkoslovaške meje in 85 mil od ruskih bojnih linij. Enote tretje armade naskakujejo Chemnitz, 33 mil zapadno od Dresdne, glavnega mesta Saksone. Šesta oklopna divizija je prekorala reko Muldo na severni strani Chemnitza in zasedla Schlegel, 13 mil od češkoslovaške meje.

Enajsta oklopna divizija tretje armade je zavzela Bayreuth, prvo veliko bavarsko mesto. Bayreuth je bil tarča topniškega bombardiranja pred padcem.

Prva ameriška armada je okupirala Wuppertal, industrijsko mesto v Porurju, ki je imelo v normalnih časih 398.000 prebivalcev. Okrog 150.000 nemških vojakov je v pasti v Porurju in nevarnosti uničenja. Američani so v akciji v Porurju ujeli 143.349 sovražnikov.

Na južnem koncu zapadne fronte je v akciji sedma ameri-

Mikolajczyk za prijateljstvo z Rusijo

Izgledi za doseg sporazuma

LONDON, 16. apr. — Stanislaw Mikolajczyk, bivši predsednik poljske ubežne vlade v Londonu, je javno odobril zaključke glede bodočnosti Poljske, ki so bili sprejeti na konferenci "velike trojice" v Jalti na Krimu. Njegova izjava je ustvarila možnost sporazuma s sovjetsko Rusijo.

Značilno je to, ker je Mikolajczyk podal izjavo tik pred govorom premijera Churchilla v parlamentu o poljskem problemu. Gotovo je, da je izjavo podprla britska vlada. Mikolajczyk bo morda postal član nove poljske vlade narodne enotnosti. Ustanovitev take vlade bo v soglasju s sklepom konference v Jalti.

"Tesno prijateljsko zvezo s sovjetsko Rusijo smatram za podlago bodoče poljske politike," je izjavil Mikolajczyk. "Da odstranim vsak dvom glede mojega stališča, naglašam, da se popolnoma strinjam z zaključki konference v Jalti glede bodočnosti Poljske in formiranja nove vlade narodne enotnosti. Iz tega razloga sem za sklicanje sestanka reprezentantov poljskega ljudstva, da odločijo o formiranju nove vlade, katero bodo priznale zavezniške države v krogu Združenih narodov."

To je prva jasna in odločna izjava bivšega poljskega premijera. Mikolajczyk je vodja poljske kmečke stranke in je moral odstopiti kot predsednik poljske ubežne vlade zaradi pritiska reakcije. Nasledil ga je socialist Tomasz Ariszewski, ki je javno povedal, da ne odobrava v Jalti sklenjenega sporazuma glede bodočnosti Poljske.

Dunajčani ubili Hitlerjevega zaupnika

LONDON, 16. apr. — Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da so avstrijski rodoljubi ubili Baldura von Schiracha, Hitlerjevega zaupnika in poglavarja Dunaja. On je bil vodja Hitlerjeve mladinske organizacije.

SOVJETSKE OBO-ROŽENE SILE PRIPRAVLJENE

Vsestranska kooperacija v vojnih operacijah

LETALSKA OPORIŠČA V SIBIRIJI

WASHINGTON, D. C., 16. apr. — Ako bo Rusija šla v vojno z Japonsko, sta najmanj dve armadi, opremljeni s modernim orožjem, pripravljene za takojšnjo akcijo na Daljnem vzhodu. Za njima je omrežje novih letališč in baz, kjer so koncentrirana bojna letala.

Z Rusi bodo velike in dobro organizirane ameriške in britske vojaške misije. Načrti določajo vsestransko kooperacijo v vojnih operacijah.

To so stvari, izključene iz tajnosti, ki zakriva ruske priprave na Daljnem vzhodu. Tajnosti ruskih priprav so skrbno ščitene. V primeri s temi so one ruskih sil v Evropi široko odprte.

Preden so Hitlerjeve legije invadirale Rusijo l. 1941, so sovjetski imeli tri armade na Daljnem vzhodu. Ena je bila poslana na zapad, ko se je vršila bitka za Moskvu. Ta se je najbrže vrnila na svoje staro pozorišče, kjer sta zbrani dve drugi armadi. Kvaliteta teh armad je bila omenjena v poročilih iz Kabarovska, ko so paradirale v tem mestu z modernimi tanki, topovi in avtomatičnim orožjem.

Mnenje prevladuje, da so druge ruske armade pripravljene za takojšnjo akcijo na Daljnem vzhodu. Od bitke za posost Stalingrada ni dosti poročil o akcijah sibirskih sil.

Ruske letalske sile in naprave na Daljnem vzhodu so tudi tajnost. Znano je le, da je bilo zgrajenih veliko število letalskih oporišč v Sibiriji. Linije do teh baz drže iz Alaske. Po teh linijah dovažajo ruski letalci ameriška letala in vojni material v Sibirijo.

Evakuacija nemških vojakov iz Italije

CHIASO, ŠVICA, 16. apr. — Sem dospela poročila trdijo, da nemška transportna letala odvažajo nemške vojake preko Alp iz severne Italije v Nemčijo. Letala so naložena tudi s plenom, katerega so Nemci dobili v Italiji.

Jugoslavija zahteva Trst in Istro

Maršal Tito naznanil formiranje močne armade

MOSKVA, 16. apr. — Maršal Tito, predsednik jugoslovanske vlade, je v razgovoru z dopisnikom Rdeče zvezde, glasila ruske armade, dejal, da morata Istria in Trst priti v okvir nove Jugoslavije. On je naglasil, "da prebivalci Istre in Trsta hočejo priti pod Jugoslavijo in mi bomo skrbeli, da se njih želja uresniči."

Tito je dalje rekel, da mora Italija odstopiti Trst in Istro Jugoslaviji kot odškodnino za škodo, katero so povzročile italijanske okupacijske čete. Dalje je rekel, da Jugoslavija ne bo odložila orožja, temveč organizirala močno armado ter jo opremila z modernim orožjem, "da si zagotovi sadove zmage. Ta armada bo ščitila nove meje proti vsakemu sovražniku, ki bi jih ogrožal."

LONDON, 16. apr. — Radio Moskva je sinoči naznanil sklenitev novega dogovora med Sovjetsko unijo in Jugoslavijo. Ta se nanaša na vzajemno dostavljanje blaga in materiala, ki se potrebuje v vojnih operacijah in za civilne namene.

Due administraciji v Nemčiji

LONDON, 16. apr. — Vest iz Stockholma, Švedska, pravi, da je Nemčija dobila dve administraciji. Ena kontrolira južno Nemčijo, druga pa severno. Administraciji sta bili ustanovljeni iz bojazni, da se bodo zavezniške armade kmalu združile v ruski na berlinski fronti.

Krvavi izgredi v severni Italiji

LONDON, 16. apr. — Radio Pariz poroča, da so izbruhnili krvavi izgredi v severni Italiji. V Milanu in Turinu je bilo več ljudi ubitih in ranjenih. Poročilo dostavlja, da so fašisti skušali povzročiti razkol med socialisti in komunisti.

Trupla žrtev letalske nesreče najdena

MORGANTOWN, W. VA., 16. apr. — Trupla dvajsetih oseb, ki so izgubila življenje, če je potniško letalo treščilo na tla in se razbilo, so bila najdena. Nesreča se je pripetila v bližini Chestnut Ridge, 12 mil severozahodno od Morgantowna.

Domače vesti

Pogrešan v vojni

VESTIZ, PA. — Mrs. Malnar je prejela obvestilo, da je njen edini sin pogrešan v Nemčiji od 22. marca. On je član društva 44 SNPJ v Conemaughu, pri vojakih od oktobra 1943 in preko morja od lanskega septembra.

Padel v vojni

ROCK SPRINGS, WYO. — Mary Zaversnik je bila obveščena, da se je 11. marca v Franciji smrtno ponesrečil njen sin Robert, ko se je z vozilom prevrnil v jarek. Služil je v sedmi armadi. Star je bil blizu 23 let in član društva 10 SNPJ. Poleg matere zapušča dve sestri in štiri brate (dva v vojni in Nemčiji).

Iz Clevelanda

CLEVELAND, — Dne 12. apr. je umrla Elizabeta Bijek, roj. Jakšič, doma iz Žužemberka na Dolenjskem. Zapušča moža, pet hčera, dva brata in več drugih sorodnikov, v starem kraju pa sestro. — Pri družini Emil Benčar v Collinwoodu so se ustavile vile rojenice in pustile sinčka. — Pokojni 21-letni Albert Jurca iz West Parka, ki je umrl v Arizoni, kamor si je bil šel iskat zdravje, zapušča očeta, tri brate (dva v vojni) in šest sester. — Po daljši boleznici je umrl v Collinwoodu Joseph Pavlench, star 59 let in rojen v Kostanjevici, kjer zapušča pet bratov, tukaj pa ženo, sina (v armadi) — služil je 33 mesecev na Novi Gvineji in zdaj je v bolnišnici Halloran v New Yorku, hčer, dva brata v Garyju in več drugih sorodnikov. Bil je član društva 142 SNPJ in SDZ. — Na zapadni fronti je 16. marca padel S/Sgt. Edward Hudoln, star 28 let in član sedme armade. Pri vojakih je bil poldrugo leto in preko meje od julija. Njegovi starši, družina Anton Hudoln, žive v Genevi, O. Poleg njih zapušča ženo, 30 mesecev starega sinčka, dva brata (v Michiganu) in sestro. — V bolnišnici Mt. Sinai se nahaja Frances Legat, ki je bila operirana na slepiču. — Na veliki petek je bil v Nemčiji lahko ranjen Pfc. Rudy Russ. Kakor piše materi, se za rano in zmočil in je pomagal onim, ki so bili huje ranjeni. Zdaj se zdravi v bolnišnici v Franciji.

Oblikovanje Trumaneve administracije

Spremembe v kabinetu napovedane

WASHINGTON, D. C., 16. apr. — Pod težo vojne in bližajočega se miru v Evropi se bo oblikovala administracija novega predsednika Trumana. Gotovo je, da bodo prišli novi ljudje v kabinet.

Truman bo danes nastopil na skupni seji obeh kongresnih zbornic in orisal svoje načrte ter politiko. Zunanja in notranja politika, katero je začrtal in izvajal predsednik Roosevelt, bo morda revidirana.

Predsednik bo iskal nove svetovale. Med temi bo zavzel vodilno mesto James F. Byrnes, bivši senator in član vrhovnega federalnega sodišča, ki je nedavno resigniral kot direktor urada za vojno mobilizacijo. Možnost je, da bo Byrnes imenovan za državnega tajnika.

Delavska tajnica Frances Perkins, justični tajnik Francis Biddle in generalni poštars Walker bodo najbrže resignirali in naredili prostor drugim. Henry A. Wallace bo morda obdržal pozicijo trgovinskega tajnika.

Ameriško ljudstvo bo danes zvedelo od Trumana, kakšno politiko bo izvajala njegova administracija. To bo orisal v svojem govoru pred senatorki in kongresniki in potem po radiu ameriškem ljudstvu. Pristaji Rooseveltovega "new deala" vedo, da so njihovi dnevi kot važne osebnosti v administraciji preštet.

VAŽNI RAZGOVORI MED TRUMANOM IN EDENOM

Sovjetski zunanji komisar Molotov se udeleži konference

POLJSKA SITUACIJA SE IZBOLJŠALA

WASHINGTON, D. C., 16. apr. — Razplet mednarodnih dogodkov kaže, da bo konferenca Združenih narodov, ki se prične 25. aprila v San Franciscu, Cal., uspešna. Na tej bo razprava o ustanovitvi svetovne organizacije za zaščito in vzdrževanje miru po zaključenju sedanje vojne.

Britski zunanji minister Anthony Eden, ki je prišel na pogreb predsednika Roosevelta, bo imel važne razgovore s predsednikom Trumanom. Slednji in maršal Stalin sta skovala nov člen v verigi zavezniške enotnosti z naznanilom, da se bo konference v San Franciscu udeležil sovjetski zunanji komisar Molotov.

Sovjetska vlada je revidirala svoje stališče z naznanilom, da bo Molotov načelnik ruske delegacije na konferenci Združenih narodov. Prvotno je bil določen za načelnika Andrej Gromyko, ruski poslanik v Washingtonu.

Truman je osebno apeliral na Stalina, naj pošlje Molotova na konferenco. Očitno je, da Stalin ni mogel prezreti apela in poučeni krogi trdijo, da je bil dobrodošel. Ruski voditelji bodo imeli priliko, seznaniti se z novim ameriškim predsednikom, ki bo moral dovršiti delo, katero je začel Roosevelt.

Pričakuje se, da bo Molotov kmalu dospel v Washington in imel razgovore s Trumanom, Edenom in ameriškim državnim tajnikom Stettinsum. Razpravljali bodo o vprašanjih in problemih, katerih konferenca v Jalti na Krimu ni rešila. Eden izmed teh je bodočnost Poljske.

Poljska situacija se je izboljšala, ker je Stanislaw Mikolajczyk, bivši predsednik poljske ubežne vlade v Londonu, naznanil, da se strinja z zaključki, ki so bili sprejeti na konferenci v Jalti in se nanašajo na ustanovitev nove poljske vlade narodne enotnosti in ureditve meje med sovjetsko Rusijo in Poljsko.

Znamenja kažejo, da bo formirana poljska vlada in da bo ta poslala svoje reprezentante na konferenco v San Franciscu.

Sin bivšega kajzerja ujet

Zavezniški ujeli tudi feldmaršala Mackensena

LONDON, 16. apr. — Radio Luksemburg poroča, da so zavezniški ujeli princa Augusta Wilhelma, četrtga sina umrlega nemškega kajzerja, v bližini Kronberga. On je imel važno mesto v nacistični stranki. Nekoč je izjavil, da je Bog poslal Hitlerja nemškemu ljudstvu.

Zavezniški so ujeli tudi 96 let starega feldmaršala Augusta von Mackensena, poveljnika nemških sil na vzhodni fronti v prvi svetovni vojni. Radijsko poročilo pravi, da je feldmaršal apeliral na zavezniške čete, naj rešijo njegove kokiši pred osvobojenimi ruskimi ujetniki.

Čete tretje ameriške armade so ujele dr. Manfreda Zappa, vodilnega nacističnega propagandista. On je bil glavni agent nacistične v Ameriki od l. 1936 do l. 1941. Iz Amerike je bil izgnan, ker se ni registriral kot agent tuje vlade v smislu v kongresu sprejetega zakona.

Churchillova izjava o delu komisije

Vprašanje ustanovitve nove poljske vlade

LONDON, 16. apr. — Pričakuje se, da bo premier Churchill podal izjavo v parlamentu o delu komisije, ki je bila ustanovljena na konferenci med njim, maršalom Stalinom in predsednikom Rooseveltom v Jalti na Krimu. Naloga te komisije je formiranje nove poljske vlade.

Zunanji minister Anthony Eden je naznanil, da bo Churchill orisal tudi potek vojnih operacij v svojem govoru v parlamentu. Poslanci bodo lahko debatirali o poljskem vprašanju, če bodo hoteli.

Poročila se širijo, da se je Moskva odločila za ustanovitev nove poljske vlade brez posvetovalnega s predstavniki Velike Britanije in Amerike. Člani komisije, formirane v Jalti, so sovjetski zunanji komisar Molotov, ameriški poslanik W. Averel Harriman in britski poslanik Archibald C. Kerr v Moskvi.

Avtor "Mein Kampf" je v zadnjih dneh svoje agonije zakričal: "Japonci so krivi našega poraza, ker so nas pustili na cedilu..."

Francoska velika revolucija

Talpa

(Nadaljevanje)

Kakor si moderni proletarijat v sredi meščanske družbe ustvarja lastno, proletarsko kulturo, ki je v njej izražena njegova ideologija in ki mu nudi močno oporo v boju, prav tako je tudi francosko meščanstvo našlo močno oporo za svoj boj v delih francoskih pisateljev in filozofov 18. stol. Prav oni so bili, ki so začeli odpravljati iz možganih ljudi ves srednjeveški balast predsodkov, pripravljajoč tako tla revoluciji. Temperamentno in strastno so vsepovsod metili revolucionarnega duha.

Prostor nam ne dopušča, da bi jih obširno obravnavali, zato jih bomo samo naštet. Najvažnejši kritik obstoječega reda je bil J. J. Rousseau (izgov.: Ruso), ki se je boril za naravno pravo, za svobodo posameznega človeka. Montesquieu (izgov.: Monteskijev) je obravnaval v svojih delih zakonodajo, civilni Voltaire (izgov.: Volter) pa je napeljal svoj boj proti cerkvi kot glavni zagovornik obstoječega reda.

Značilno pa je, da je nastajajoči proletarijat že tudi našel svoje zagovornike in pisatelje, ki so se izjavili proti zasebnim lastninam. Sem prištevamo Jean-a Mesliera (Meslier), Morrellyja in Mablyja.

Pod vladno Ludvika XVI (od 1774) je bil gospodarski položaj Francije že na robu propada. Ludvik XVI je bil sedaj prisiljen uvajati razne reforme, ki pa so bile že—prepozne. Najvažnejša reforma je bila brez dvoma uvedba fiziokratskega sistema, ki ga je uvedel finančni minister Turgot (izgov.: Türgo), namesto merkantilnega. Fiziokratski sistem je bil v pravem pomenu besede meščanski. Glavni njegovi značilnosti sta:

1. Izhajajoč iz načela, da se gospodarsko življenje regulira samo po naravnih zakonih, je bilo opuščeno vsako vmešavanje države v produkcijo. Temeljni naravni zakon je: zasebna lastnina, varnost in svoboda. Fiziokrati so branili zasebne lastnine in vidi v njej osnovno človeško pravico, ki mora obenem z gospodarsko svobodo utemeljiti narodovo blagostanje. Najboljša vladna politika je: Laissez faire, laissez aller, t. j. vsakemu lastniku naj se prepusti popolna svoboda; svet se giblje sam in gospodarstvo tudi, zato naj se država ne vmešava.

2. Fiziokrati so razdelili vso družbo v tri razrede: produktivni razred so poljedelci, vladajoči razred so lastniki zemljišč in vladni krogi, sterilni (neproduktivni) razred pa so trgovci, obrtniki, svobodni poklici in služniki. Ker je samo poljedelstvo produktivno, naj samo ono plačuje davke, vsi drugi razredi pa naj bodo od njih oproščeni.

Kljub temu, da so fiziokrati precejvali poljedelstvo in častili absolutno monarhijo, so bili vendarle zastopniki težnj francoske buržoazije, ki je zahtevala dobro vkoreninjeno zasebno lastnino in njeno varstvo, svobodo v trgovini in obrti, skratka gospodarski individualizem. Fiziokratski sistem ima polno notranjih nasprotij: precejval je poljedelstvo, a ga obenem preobremenil z davki, podcenjeval je industrijo, a je pripomogel kapitalizmu do zmage, podpiral je absolutizem, obenem pa rušil temelje absolutistične države. Notranja nasprotja fiziokratskega sistema je odpravila revolucija, ki je strastno razveljavila absolutizem in fevdalizem, prevzela od fiziokratov gospodarsko svobodo in načelo nedotakljivosti zasebne lastnine, od socialnih kritikov pa le politično enakost, ne pa obenem tudi gospodarske enakosti.

Prva faza revolucije: meščanstvo si osvaja oblast

Skrajno neugoden finančni položaj države, preobremenitev kmetijskega ljudstva z davki, korupcija in silno zapravljajanje na dvoru—vse to je povzročalo vstaje in lakotne kravele po vsej Franciji. Položaj se je zmeraj bolj ostri. Da bi kralj preprečil propad se je zatekel k reformam, vendar pa je že vsak poskus kakšne globlje reforme naletel na najhujši odpor na dvoru in pri vladajočem razredu. Končno je vendarle finančni mi-

nister Calonne našel sredstvo, ki je bilo všeč dvoru in fevdalnim junkerjem. Njegov recept je bil docela gnostaven: ker je bil mnenja, da nima nobenega pomena več hraniti, je na goljufiv način jemal denar iz žepov bogatašev in bančnih blagajin in je z novimi dolгови plačeval obresti zaostalih, obenem pa je uporabljal davke za leta naprej, žrtvujoč tako bodočnost sedanosti. Ker pa je bil mnenja, da dobi lahko posojilo samo tisti, ki nastopa kot bogataš, je podpiral zlasti luksuzno industrijo, ki je delala samo izključno za dvor; francoski dvor je zablestel v sijaju kakor noben drug dvor. Calonne je prirejal dvorjanom naj-sijajnejše veselice in gospe Deficit—tako je francoski narod krstil kraljico Marijo Antoinetto—so bile izpolnjene najsmelejše sanje.

Tri leta je trajalo to gospodarstvo, tri leta se je udal dvor iluzijam, da je našel Calonne odrešen recept, potem pa je sledil neizogibni maček. V začetku l. 1789 je prišla država na rob propada, po vsej deželi so zavladale zmeda, lakota, vstaje. Sedaj je moral storiti kralj tisto, kar stori v sličnih razmerah vsak vladar: obrniti se je moral na narod. Za maj 1789 je sklical državne stanovce, ki niso bili sklicani že od l. 1614.

Državni stanovci so bili srednjeveški fevdalni parlament in so bili sestavljeni iz zastopnikov plemstva, višje duhovščine in mest. Volitve zanje so se vršile v dobi, ko je vladala po vsej Franciji lakota in so se kmetje začeli zbirati v gruče, ki so napadale mesta, da bi izsilile znižanje cene kruha. Volilne pravice posejajoči niso imeli, zato pa so izvolili meščani, ki si imeli v stanovih dve tretjini sedežev, večinoma prav radikalne ljudi.

S sklicanjem državnih stanov se začne pohod revolucionarnega meščanskega razreda. Razredni boj med meščanstvom in fevdalci je dobil v stanovih svoj organ, svoje torišče.

Državni stanovci so bili odprti 5. maja 1789, a že na prvih sejah se je izkazalo, da vlada med fevdalci in duhovščino ter meščani preglobok prepad, ki se ni dal premostiti. Meščani so napravili sedaj odločen korak na potu k emancipaciji: 17. junija so se konstituirali kot narodna skupščina in s tem proklamirali narodovo voljo za suverenost. S tem dejstvom je bil stanovski red kot tipična srednjeveška institucija odpravljen. Meščanski razred je prevzel vodstvo in usodo francoskega naroda v svoje roke. Narodni skupščini se je pridružil pozneje še 149 zastopnikov duhovščine in 47 zastopnikov plemstva—znak revolucionarne dobe, ko posamezniki iz vladajočih razredov "dezertirajo" k dotlej tlačnemu razredu.

Meščanska akcija je zadela pri dvoru na najhujši odpor. Ravnanje dvora je bilo prav značilno. Najprej je skušal potolažiti meščanstvo z oktroirano ustavo, ki mu jo je obljubil; ko to ni nič pomagalo, je dal zasesti poslopje, ki je v njem zborovala narodna skupščina, a slednja se je preselila drugam in zborovala dalje. Končno pa je začel koncentrirati kralj okrog Pariza polke, ki bi naj v noči 15. julija nanj udarili, razgnali skupščino, potlačili uporni narod in vzpostavili znova absolutizem. Za kontrarevolucijo je bilo tudi si-

cer že vse pripravljeno: natisnjen je bil že proglas za narod, ki je bil v njem razglašen bankrot. Dvor je nameraval vladati dalje po starem načinu in delati nove dolgove.

Nakane protirevolucije je treba zmeraj že v kalu zadušiti, sicer je prepozno. Pariz se je zavedal nevarnosti, zato je začelo meščanstvo obenem z proletarijatom napadati orožarne, se oboroževati in se pripravljati na obrambo. Parlament je zboroval v permanentni. Ljudska jeza ni poznala meje: v isti noči, ko je bila vsa dvorjanska družba zbrana na veselici, pijoč na zmago kontrarevolucionarnih čet, je množica navadila na zloglasno pariško ječo Bastillo, simbol reakcije in absolutistične moči. Boj zanj je trajal več ur, končno pa jo je množica porušila, da ni ostalo od nje drugega kakor kup kamenja.

Pariz je tako odbil nakane reakcije, obenem pa je že tudi reorganiziral mestno upravo. V boju proti reakciji je našel pomoč v celotni Franciji. Ko se je namreč po provincah razvedelo o napadu na Bastillo, se je povsod dvignil kmetijski narod in začel napadati svoje Bastille—gradove. Francosko nebo je začelo od krvavih zubljev. Emancipacija meščanstva je imela za posledico osvoboditev kmetijskega razreda, ki si je začel kar sam razdeljevati zemljišča.

Vse to je silno vplivalo na skupščino, o kateri ne smemo pozabiti, da je bila organ meščanskega razreda, in je stala zato trdno na stališču zasebne lastnine. Proti napadom na zasebno lastnino se je skušala varovati na ta način, da je sklenila čim prej proglasiti modernost ustavo, se pred njo pa po ameriškem zgledu izdati proklamacijo človeških in državljan-skih pravic. V noči 4. avgusta se je odpovedalo plemstvo, da bi rešilo, kar se je še rešiti dalo, kmetijskim privilegijem—seveda proti odkupnini—tlaki in sodbu. Fevdalnemu plemstvu je sledila tudi cerkev. Tako pomenja 4. avgust začetek nove dobe: odtlej datira meščanska Francija.

(Dalje prihodnjik)

Politično vrvenje v Angliji

Bracken zagovarja rekord konservativne stranke

London, 16. apr. — Jez se je podrl in politična poplava je zajela Anglijo. Brendan Bracken, minister za informacije v Churchillovi vladi, je ostro napadel Ernesta Bevin, delavskega ministra, ki je v svojih govorih napovedal konec koalicijske vlade. Bracken je v svojem odgovoru Bevinu zagovarjal rekord konservativne stranke v vojnem času. Očital mu je tudi, da je l. 1939 dejal, "da se Anglija pripravlja za vojno, katere ne bo." Bevin je v svojih govorih poudarjal, da ima Anglija vladno enega moža in da je ta mož Churchill.

Splošne volitve se bodo najbrže vršile v Angliji to poletje. Te bodo prve po devetih letih. Vse stranke se pripravljajo za kampanjo. Koalicijska vlada je vozila dobro doslej, zdaj pa so se pokazala znamenja razkola. Poleg Bevin so v vladi drugi laboriti.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Predstavniki kapitala in organiziranega delavstva so s danje dni podpisali v Washingtonu "pakt sprave," ki naj po vojni prinese tudi industrijski mir. Na sliki so od desne na levo: William Green, predsednik ADF, Eric Johnston, predsednik Ameriške trgovske zveze, in Philip Murray, predsednik CIO.

Čudeži v podzemlju

Leta 1901 je bil Jim White mlad pastir, cowboy po ameriško, in je pasel krave in teleta po puščavi države New Mexico. Nekega poletnega večera, ko se je zmracilo, se mu je zazdelo, da je nekje velik ogenj, zakaj tam, kjer je gvalupsko gorovje, se je dvigal silen oblak dima. Radovednost ga je gnala pa je šel gledat, kaj da se godi. Zazdelo se je, da prihaja dim naravnost iz hriba. Toda ko je prišel bliže, je spoznal, da oblak ni bil dim, temveč ogromna jata htopirjev. Kako so mogli priti iz gore? Tri ure je trajalo, preden so bili vsi v zraku.

Tedaj je šel Jim preiskavat hrib. Ko se je priplazil do kraja, kjer so bili neopirji prihajali na dan, je opazil temno jama. White ni nikdar slišal o postojnski jami in njenih čudežih, ampak luknja, iz katere je prišlo nekoliko milijonov ponočnih živali, se mu je vendar zdela tako nenavadna, da ga je mikala uganka. Začel je kres in začel metati goreče veje v jama. Padale so, a predeh se izginile, so bile majhne kakor kresnice. Dno, kjer so ugašavale, je moralo biti kakšnih 200 čevljev globoko. Naredila se je popolnoma noč in za enkrat ni kazalo nič drugega kakor iti domov, tri milje daleč na rančo.

Ampak čudna jama ni dala Jimu miru. Začel je je raziskavati, kakor je pač mogel brez vsakih strokovnjških priprav. Za razsvetljavo je imel hlevsko leščerbo, iz vrvi si je pa naredil lestve. Ko se je prvkrat spustil v globočino, je kmalu spoznal, da je votlina ogromna, vendar pa še ni slutil, kako je v resnici velikanska. V slabotni luči svoje laterne je videl čudne prikazni, nekatere višee od visokega stro-pa, druge rastoče iz tal. In slišal je čudne glasove kakor cingljanje sani, cerkvene zvonove, harpe in glasovir, visoke note in globoke base, vse združene v prijetno a nerazumljivo simfonijo.

Ali med kamnitimi podobami, velikanskimi tu, tenkimi tam, bi moral zgrešiti pot, če bi prodiral dalje. Med tem razmišljanjem mu je ugasnila luč. Ves v strahu je lazil in plazil in zdelo se mu je, da so minili dnevi, preden je prišel do luknje, kjer je prihajalo nekoliko dnevne svetlobe noter.

Bilo mu je, kakor da se je rešil iz dežele strahov, ko je naposled prišel ven. Odnehati pa je ni hotel. Poslej je jemal po več svetilk s seboj. Potem si je našel čelno svetlobo in delal ž njim znamenja po belih kamnih, da je našel pot nazaj. A ko je prodiral dalje, je opazil, da bi se kljub tem znakom lahko izgubil, zakaj steze, po katerih je brodil, so bile preveč zapletene. Tedaj si je pomagal kakor nekaj Arijadna Tezeju v labirintu; nape-ljal je niti, kjer koli je hodil,

nici se človeku bolj zazdi, da je prišel v ogromen začaran gozd. Čudovito, visoko drevje, kakor izdelano iz slonove kosti se dviga tako visoko, da oko komaj doseže vrhove, in španski mah iz alabastra visi z vej. Na enem mestu je to umetno drevje naredilo obok s tesno odprtino in le za oči je toliko prostora, da vidiš, kar se skriva zadej. Tam je "kraljičina soba" in če ima človek kaj fantazije, lahko vidi tam vsakovrstne reči, ki jih pričakuje prav v taki sobani. Daje v ozadju so temni hodniki, držeči kdo ve kam...

"Velika dvorana" je štiri tisoč čevljev dolga in šest sto pet in dvajset čevljev široka. Tri sto čevljev nad glavami je strop, od katerega vise ogromni, fantastični kandelabri, ob stenah so figure iz alabastra, ki jih ne poznamo, ornamenti, stolpci, vrata, za katerimi bi morala biti turška džamija ali pa indijski tempel. V tej dvorani je tudi restavracija, kjer najde človek Jima White, ki prodaja tam opise svojih raziskav. Tudi dvigala so tam in kdor je utrujen, se jih lahko posluži. Pravijo pa, da je le malo takih. Če bi se zbralo v tej dvorani sto tisoč ljudi, bi se zdelo, da jih je peščica...

Na kraju odprtega dela je tako zvana "Skala vekov." Tudi to je kapnik, ampak videti je res kakor ogromna skala, ali pa še bolj cela vrsta ogromnih skal, ena nad drugo, vse v prečudnih oblikah, in po računih geologov so stare najmanj petdeset milijonov let. Počas!

Iz Slovenije

RAZGOVORI V BELOKRANJSKI VASI

"Samo pobirate nam, daste pa nič! Zdaj, zdaj bomo lačni!" je skoraj kričala žena srednjih let na valnem sestanku. "Dva otroka imam in štiri glave živine. Dan na dan: daj, daj. Od kod?" je kar vrel iz nje.

"Res je hudo, Micka," je komaj prišla do besede Ančka, tajnica OF odbora. "Samo prečno ne smeš gledati. Ti imaš dva otroka in štiri glav živine, pa tožiš! Koliko pa nas je, ki imamo štiri, pet, pa tudi več otrok, živinče pa eno ali nobene-ga! Lahko res ni, toda, če veš, zakaj daš, če pomisliš na vse žrtve naših borcev, na vso pre-drito kri, potem ti ne bo težko da-ti. Ne smemo pozabiti, da vsi naši borci trpijo in prelivajo kri, tudi zate, da mi doma mirno ži-vimo. Mislim, da nas je lahko sram, če tisto, kar njim damo, preglednjamo."

"Sploh pa je napak misliti in govoriti, da nam 'pobirajo,'" se je oglašila Francka, tajnica ZSM. Vedeti moramo, da mi nimamo nobenih skladišč, od ko-dar bi si črpali in da predstavl-jamo mi ves narod — edino skladišče. Zato mi "dajemo" in nam nihče ne pobira. Vemo, komu dajemo, saj to je tista voj-ska, ki nam čuva, se za nas bori in žrtvuje, torej to, kar damo, zase damo, in o pobiranju ne more biti govora."

"Na drugi strani pa pogledjmo, koliko padal je razdeljenih med civilno prebivalstvo," je poudari-la tajnica SPZZ. Oblast, ki je sedaj, ko je še tako težko in je marsikaj partizan brez sraj-ce, misli na potrebo ljudstva, je zares ljudska. Če dobro premis-limo, bomo našli še marsikaj kar potrjuje, da je naša oblast v res-nici naša in misli na vse. Pogledjmo nekaj primerov:

"V enem samem mesecu je odsek za socialno skrbstvo samo za Gradac nakazal 17.500 lir za preživnino revnih družin. Zne-sek pa, ki ga oni plačajo me-sečno v davkih, je znatno manj-ši. To se pravi, da je ta denar moral priti iz drugih pokrajin, na pr. iz Primorske, kjer so sa-mo v enem okrožju v času tek-movanja zbrali več kot milijon lir posojila svobode."

"Zdravstvenem stanju se po-sveča velika pažnja. Gotovo se spominjate, kolikokrat prihaja-jo vprašanja, katere tovarnice bi lahko obiskovale zdravstvene tečaje. Tudi za zdravje samo je poskrbljeno, saj imamo v Beli Krajini lepo urejeno civilno bol-nico, kjer dobijo bolniki takoj-šnje zdravniško pomoč. Prej so jih morali voziti v Novo mesto, kar je bilo zvezano z večjo te-žavo."

"Poglejmo še, koliko vasi je dobilo v tem času elektriko! Jeselnik. Tušev dol. Sala, Oto-vec, Dublička gora, Stražni vrh, Maverlen itd. Vsem odborom,

ustvarja priroda, ampak včasih ustvari neverjetne, ogromne reči. Kadar se obiskovalci nagleda-jo tega čuda, ugasnejo vodniki še enkrat vse luči. Od nekdaj prihajajo mehki glasovi himne in čez nekaj časa se prične "pa-rada luči." Najprej se razsveti jo najbolj oddaljeni kraj, po-tem prihaja svetloba bliže in že in ta vtis je tako čudovit, da ga je mogoče le čutiti, pa ne opi-sati...

Glasovi, ki jih je Jim slišal, ko je prvič prišel v podzemlje, niso bili domišljeni v strahu ali v presenečenju, ampak so bili resnični. Okrog tri milijone neto-pirjev živi v jami, toda prostor, kjer stanujejo čez dan in kjer prezimujejo, ni odprt obiskoval-cem. A kadar letajo, zvečer, ka-dar gredo loviti žuželke, in proti jutru, kadar se vračajo, pa za-vedajo s svojimi perotmi ob kap-nike, delajo te figure vsakovrst-ne glasove od sebe, visoke in glo-boke, dolge in kratke, kakor or-kester z neštetimi instrumenti. Vsaka umetna godba je pa v 'a-mah prepuščena, ker bi ne le ozvanjala, ampak fine stalaktite bi že igra na goli tako potresla, da bi lahko popadali.

Kogar zanese noga v New Mexico, bi zamudil toliko, da bi mu bilo vedno žal, če si ne bi ogledal tega čudeža globoko pod zemljo. In če si ga ogleda, ga na-bogel pozabi. In s seboj bo odnesel novo občudovanje velike stvarnice Prirode, s katero člo-vek neprenehoma tekmuje, pa je ne prekosl.

—E. K.

ki so v svoje tekmovalne načrte postavili usnjarno, je naša ob-last pomagala z vsem, tako da zdaj v Andlejših že delajo čev-lje iz tistih kož, ki so jih sami ustrojili. To vse dokazuje, da že zdaj urejujemo, kolikor se da, svoje življenje. Čimbolj složno bomo delali, čim več bo-mo pripravljani pritrjevati za na-šo stvar, tem prej bomo lepše zaživeli. Za vzgled si vzemimo Primorsko, Stajersko, Kordun, Likno in Bosno, kjer je ljudstvo še več pretrpelo, še več žrtvo-valo, pa je vedno iznova pri-pravljeno na žrtve. Tako kot oni nikdar ne pozabljajo, da zmaga ni prah, da je ne dobimo mimogrede na cesti, tudi mi ne smemo. Vedeti moramo, da je zmaga v boju, trpljenju, krvi in znoju" ... je zaključila tovari-šica aktivistka.

—Slovenski Poročevalec.

Ameriška zunanja politika nespremenjena

Washington, D. C., 16. apr. — Državni tajnik Edward R. Stet-tinius je objavil formalno izja-vo, da ameriška zunanja politika ne bo revidirana zaradi smrti predsednika Roosevelta. Dejal je, da je novi predsednik Tru-man avtoriziral objavljenje iz-jave. Državni tajnik je imel dve konferenci s Trumanom.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Dobite vaše EKSTRA Rdeče Točke

Za vsak funt porabljene masti dobite bonus 2 rdečih točk. Porabljene masti se še vedno nujno potrebujejo, da se izde-lujejo vojna zdravila in druge potrebščine za Domaco Fronto!

Vse Goebbelsovo grmenje nič ne pomaga...

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Ne da bi čakal mojega odgovora, je vzel svetilko, mignil mi, naj grem za njim, in naglo odšel po hodniku. Niti besedice se ni bil znil o vzroku moje navzočnosti v tej hiši, o mojem položaju, o gospodni de Saint-Alais in o tem, kaj misli ukreniti z menoj? Zato sem mu položil roko na ramo in sem ga ustavil.

"Oprostite, gospod," sem rekel z vsem dostojanstvom, ki sem ga bil zmožen, "rad bi čim prej zvedel, kakšni so vaši nameni z menoj. Tega, da nisem prišel v to hišo kot vohun, mi pred vami gotovo ni treba ponavljati."

"Ne pripovedujte mi vobče ničesar," se je odrezal z osornim glasom. "To, kaj mislim storiti z vami, vam pa lahko povem v štirih besedah. Zadržati vas hočem pri sebi, za vse slučaje, če bi šla moja stvar po zlu; vaša naloga bo, da pazite na gospodično de Saint-Alais in jo spravite v varen kraj. V ta namen vam vrnem potno listino, ki je pri meni. Ako nam bo pa sreča mila, da ostanemo zmagovalci in zakurimo veliki požar—tedaj, gospod vikont, bom imel z vami majhen posel. Opravila ga bova po plemiško."

Izprva sem kar obnemel od presenečenja. Stala sva pred vhodom na male stopnice, po katerih so me bili privedli; ko je Froment izrekel zadnjo besedo, je stopil nanje in posvetil z leščerbo v temo. Zadržal sem ga za rokav.

"Gospod Froment . . . !," sem zamrmral. To je bilo vse, kar sem mogel spraviti iz sebe. "Pustite vse nepotrebne fraze," je rekel z veličastvenim glasom.

"Ali ste trdno uverjeni . . . da veste vse?" sem zajecjal.

"Z gotovostjo vem, da ljubi vas in ne mene," je odvrnil s trpkim glasom in krčevito skrivljenimi ustnicami. "Razen tega vem samo še nekaj."

"Kaj?"

"To, da bo čez štiri in dvajset ur kri v potokih tekla po nimeških ulicah in da bo meščan Froment jutri zvečer baron Froment . . . ali pa ga več ne bo! V prvem primeru se pomeniva, kakor sem rekel. V drugem je menda vse eno."

To rekel se je jel vzpenjati po stopnicah in jaz sem stopal za njim. Na vrhu je zavil po zgornjem hodniku in nato po vnanjih stopnicah, kjer sem bil ukanil vodnika; nato sva splezala po kratki lestvici prav na streho in s strehe v stolp. Odtod se je razprostrla pred nama vsa panorama nimeškega mesta, ki se je ob tej uri že pogrezalo v spanje. Bojni hrup je bil utihnil, zvonovi so molčali; slani morski veter nama je hladno dihal v obraz.

Na strehi je bilo razen naju še do tucat ljudi, ki so, zaviti v svoje plašče, zamišljeno zrl v noč, ali pa so hodili sem ter tja in se razgovarjali; tema mi ni dala, da bi bil koga spoznal. Froment je najprej sprejel nekaj poročil; nato je odšel na skrajni vogal stolpa in hodil nekaj časa sam, s pobešeno glavo in rokami sklenjenimi na hrbtu. Mislim si, da je bilo v tem več želje, da bi pokazal svoje dostojanstvo, nego resnične potrebe po samoti. Toda ostali so spoštovali njegovo voljo; storil sem po njihovem zgledu in sedel v eno izmed zobčatih zarez, iz katere se mi je odpiral pogled na dogorevajočo protestantsko cerkev.

Kakšne so bile misli ostalih, ne vem. Iz besed, ki sem jih po naključju ujel, sem zvedel, da poveljuje Louis de Saint-Alais v areni in da odrine gospod markiz, kakor hitro bo uspeh zagotovljen, v Sommieres, ker je tamkajšnji governor obljubil Fromentu polk konjenice, če se mu posreči, da zmaga brez pomoči.

Priznat moram, da se je moj duh le malo

ukvarjal s temi in drugimi podobnimi stvarmi. Mislim nisem ne na sovražni stranki, ki sta v temi prežali druga na drugo, ne na jutrišnji dan in niti ne na Denizo, ampak na Fromenta samega. Če je ta človek hotel napraviti name vtis, je bil njegov namen dosežen. Sedeč v temi, sem čutil na sebi težo njegovega vpliva; kriza mi je šla do živega kakor njemu samemu—da, prav zato, ker je šla njemu do živega.

Drhtel sem od tiste posebne tesnobe, ki se polasti igralca, kadar je vrgel kocko za svoj poslednji denar. Obadva, Froment kakor jaz, sva stala na isti vrtočavi čeri, in ko sem mislil na grozečo bodočnost, sem trepetal zase in zanj. Moj pogled se je odvrčal od njegovih tovaršev in nehote iskal v mraku njegove visoke postave. Karkoli sem mu v duhu očital, spoštovanja, do katerega ima pravico vsak, kdor stoji v boju na svojem mestu in neustrašno gleda smrti v obraz, mu nisem mogel odreči.

Okoli polnoči so se jeli vsi odpravljati doli. Glad me je mučil, zakaj že dvanajst ur nisem bil požil niti grizljaja, čeprav sem se toliko zibal; in tako sem krenil za ostalimi, ne meneč se za svoj dvoumni položaj. Pomešal sem se mednje in čez minuto ali kaj sem stal na pragu podolgaste, živo razsvetljene sobe, v kateri je bila pripravljena večerja za kakih šestdeset ljudi. Ko sem pogledal skozi vrzel v množico mož, ki me je obdajala, se mi je zazdelo, da vidim v onem koncu dvorane ženske, dragulje, bleščeče se oči in utripajoče pahljače; kolikšna izprememba po urah, prebitih na strehi, v vetru in temi! Toda nisem se utegnil vdajati premišljanju.

Komaj sem bil napravil nekaj korakov, že se je jela gneča okoli mene razsipati, vsak si je izbral svoj stol in razgovori so se pričeli. Še minuto in moj pogled se je neprisiljeno uprl v Denizo, ki je sedela na vrhnjem koncu mize poleg svoje matere, blede in izmučena kakor živa slika obupa. Zraven njiu sem opazil gospo Catinotovo, dve ali tri dame, ki jih nisem poznal, in enako številno plemičev.

Bodi si, da je vodila simpatijo, bodi si po naključju—kmalu je vrgla oči name in še tisti mah planila s sedeža ter pridružno vzkliknila. Samo tega je bilo treba, da me je pogledala tudi gospa de Saint-Alais, ki je takisto zagnala vik. Nesreča je hotela, da je baš tedaj vstopil gospod de Saint-Alais, ki ga pa nisem videl, ker so mi bila vrata za hrbtom. Le kletev sem čul za seboj in njegovo roko sem začutil na svojem ramenu. Ko sem se obrnil, je stal pred menoj in me gledal z obrazom spačenim od gneva.

"Gospod!" je kriknil ter v drugo zaklel. "To je preveč!"

Molče sem mu zrl v oči. Položaj je bil, da nisem vedel kod ne kam.

"Kako je to, da vas najdem tu?" je nadaljeval. Srditi zvok njegovega glasu je opozoril tudi tiste, ki se dotlej niso zanimali zame.

Ves blede je bil od togote. In kako ne bi bil? Ostavil me je bil jetnika, pa me je našel gosta za svojo mizo!

"Tega niti sam ne vem," sem odvrnil. "Toda . . ."

"Jaz pa vem," se je oglasil nekdo izza markizevega hrbta. "Gospod de Saux je tu na moje povabilo."

Bil je Froment, ki je pravkar prišel. Saint-Alais se je obrnil, kakor da so mu porinili bodalo med pleča.

"Če je tako, tedaj sem jaz tisti, ki tu ni mesta zame!" je vzkliknil.

"Kakor vam je drago," je mirno rekel Froment.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Rajtguznove zakonske neprilike

(Nadaljevanje.)

"Ona pihne na moj meč!" je prepričevalno del Rajtguzen.

Koncem konca so prinesli viteško opremo in meč ter kostim za grajskega duha. Dasi se je branil na vso moč, so Rajtguza naposled le vtaknili v viteško opremo iz lepenke, mu nasadili na glavo baret in na vrh tega razmrščeno in skrajno rdeče petelinje perje.

V par minutah je bil Rajtguzen spremenjen v pravcatega roparskega viteza. Sicer se je počutil dokaj nesigurnega v nogah, vendar je pa viteški oklep še precej pomirjevalno vplival nanj.

Medtem si je Žerajnik nadel kostim grajskega duha, ki je pri vsej enostavnosti učinkoval zares grozljivo in na moč neprijetno. Nataknil je dolgo belo rjuho, ki se je zgoraj končevala v dva rokava. Za glavo so na to obleko našili veliko bučo, ki

je bila votla. V bučo so v obliki ust, nosa, oči in ušes urezali luknje. Znotraj je gorela sveča, da je njena svetloba pronicala skozi odprtine. V rjuhi sami so

O londonaki delavski konferenci, ki je ustanovila novo delavsko internacionalo, sta R. J. Thomas in Reid Robinson poročala kot delegata tudi na unijemskem shodu v Los Angelesu. Na sliki so od leve na desno: Cy O'Halloran, pokrajinski direktor avine unije UAW-CIO, Thomas, filmaki igralec Orson Welles, Robinson in Philip M. Connelly, tajnik mestnega sveta CIO.

The best-dressed boys in their war-torn Greek village; they speak for Europe's 39,000,000 children who are in tragic need of clothing. Give all the garments, shoes and bedding you can to the United National Clothing Collection.

Tako sta oba omahovala po tihih mestnih ulicah.

3.

Rajtguzen s petelinjim perjem, ki je plapolalo v hladnem nočnem vetru, na glavi in Žerajnik kot grajski duh z osvetljeno bučo sta oba polna vinskega nastroja v vijugastih črtah merila tihe ulice.

Gluha nočna tišina je očividno neprijetno učinkovala na njune živce, zakaj kmalu sta začela glasno prepevati. Žerajnik je pod rjuho zamolčilo brundal, tem živahneje in glasneje pa se je del Rajtguzen.

V počasnih in premišljenih krivuljah sta dospela do mestnega vodnjaka. Ko je zagledal živo vodo, je Rajtguza premagala neznanska žeja. Pil je hlastno, kakor bi šlo za stavo. Pa ne mislite, da se je kaj iztreznil. Zadnji požirek je celo z ogorčenim poudarkom "fej" izpljunil. Tako se je bil že docela pogreznil v oblast vinskih duhov.

Končno sta jo vendar primahala do Katrine hiše na Grabnu. Žerajnik v svojem razsvetljenem stanju nikakor ni mogel najti ključa. Začel je tako neznansko loputati po vežnih vratih, da je odmevalo po vsem Grabnu.

Šele po dolgem času se je v prvem nadstropju odprlo okno in zaspan glas je vprašal: "Kaj pa je za božjo voljo?"

Bil je to glas stare oskrbnice Špele, ki sta jo ponočnjaka zdrabila iz njenih deviških sanj.

"Le hitro obudi kes!" je z zamolklim glasom odgovoril grajski duh.

"Klade pijane!" je zarentačila Špela, ker obeh postav, ki sta sloneli ob vratih kakor dvoje zmirljih netopirjev, ni mogla razpoznati.

Okno se je zaprlo in kmalu na to so se čuli po stopnicah drsajoči koraki, ključ je zaškripal v ključavnici, vrata so se odprla in na pragu se je pojavila dolga postava Špele z zgubanim obrazom in z razmrščeno sivo kito, ki jo je bila v naglici ovila okoli glave.

Trenotek na to ji je padel svečnik iz rok, da je ugasnila sveča. Začela je brezumno vpiti . . . "Vsi svetniki božji pomagajte! Strela božja! Pošasti! Ljudje brž po duhovna!"

In kar so jo noge nesle, je preplašena ženica drevela po stopnicah navzgor. Vitez in grajski duh sta se oba hkrati skozi priprta vrata zmotala v vežo ter s precejšnjo težavo drsala po stopnicah navzgor. Sveča v buči jima je pošastno razsvetljevala pot.

Špela je brez sledu izginila. Lesa, ki je ločila Rajtguzenovo stanovanje od stopnišča, je bila na stečaj odprta. Tam izza ozadja se je zdajci pojavila trepetajoča lučica. Kmalu je stopila na pozorišče — Katrica, za silo oblečena v spodnje krilo do pete in v pisani nočni kamižoli. Debelo rdeče lice s porogljivimi črnimi očmi ji je kar odsevalo odločnosti. Oh, kako so se Rajt-

guznu stresle hlače — pod viteško opremo!

Storila je samo dva energična koraka v smeri proti grajskemu duhu ter z enim udarcem priložila tako klofuto svetlobni luči, da je sveča ugasnila in buča se žalostno povesila.

Katra ni izpregovorila besede. S svečo je čisto mirno razsvetljevala prizor.

Žerajnik se je medtem očitno že malce streznil, zakaj minula ga je sleherni bojevitost.

"Kaj vas ni sram?" je začela Katrica. "Klade pijane! In mojega moža, tega tepca, ste tudi še pripeljali v takem stanju. Kakšne manire so pa to?!" Še

jutri vam odpovem kvartir!

Glejte, da mi izginete, berač marni!"

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

Hišnice—Janitresses

Nočno delo.
Dobra plača. Dobre ure. Oglasi se ob 10: zvečer pri: Nočnem čuvaju na 4750 Sheridan Road.

V RIO GRANDE VALLEY CITRUS GROVES. Izvrstna prilika, dobri varni dobitek. Namakane farme za lenjave, lahko prodate vse vsak dan v letu. Pišite za pojasnila na: A Realty Co., 1211 Devon Ave.

HIŠNIKI IN HIŠNICE

Vprašajte gl. hišnika v Old Colony Bldg., 407 So. Dearborn St.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje
Delovne ure od 5:30
popoldne do 12. ure zvečer.
Vojno nužno industrija.
Rabimo tudi
pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor
309 W. Washington Street

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO DELAVCE

Nujna Vojna Industrija
Znanje ni potrebno
Dobri delavni pogoji

CENTRAL STEEL & WIRE CO.

2924 W. 51st St.

Priglasite se od 9 jutraj do 5 ure popoldne.

DELO DOBI "Buffer for flat sheets" 50 ur na teden. Čas in pol za nad 40 ur. Stalno povojno delo. General Plate Makers Supply Co., 522 S. Clinton Street.

3 NADST. zidana hiša 2-4-5-6 sob. Garaža. Se dobi takoj. 1808 W. Huron St.

Hišnice—Janitresses

Najvišja plača.
Madison Terminal Bldg.
9 So. Clinton St. Vprašajte
Mr. Jensen—superintendenta.

PRODA SE 4-4 sobna hiša. Porč, podstrešje in 2 kari garaža. Cena \$5,000.—2030 W. 21st Street.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, čelkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmerna, unijemsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali medčlano \$6.00 m eno letno naročnino. Kot vsi člani le plačajo pri assessmentu \$1.25 m tednik, se jim to prijeto k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč, od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnitvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnitvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.90	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 1.50	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$5.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

Letnik 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov,
petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov,
nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev,
tri članki in razprave, razne koledarske
in druge podatke ter nad štirideset slik.

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisal
z boljši osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.